

**REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO PRAVOSUDA**

Nacrt

**POLAZNE OSNOVE
ZA UVOĐENJE INSTITUTA
OSOBNOG BANKROTA**

Zagreb, siječanj 2011.

I UVOD

Vlada Republike Hrvatske je u travnju 2010. donijela Program gospodarskog oporavka. Program gospodarskog oporavka utvrdio je temeljne ciljeve programa i načela njegova ostvarivanja. Jedno od utvrđenih područja nužnog djelovanja je i reforma pravosuđa s ciljem poboljšanja vladavine prava, zaštite vjerovnika i poštivanja ugovora.

Uvođenje novog instituta u hrvatski pravni sustav - osobni bankrot jedna je od važnih mjera u okviru provedbe mjera Programa gospodarskog oporavka Vlade Republike Hrvatske. Pojam tzv. osobnog bankrota, odnosno stečaja nad imovinom potrošača nije pravno definiran. Radi se o mogućnosti vođenja stečajnog postupka nad imovinom fizičke osobe koja nije trgovac pojedinac ili obrtnik.

Reforma stečajnog (insolventnog) prava u Republici Hrvatskoj započela je stupanjem na snagu Stečajnog zakona 1. siječnja 1997. Bitna novina u odnosu na ranije uređenje ovog pravnog područja je bila uvođenje stečaja nad imovinom fizičkih osoba. Reforma stečajnog prava nije, međutim, dopustila stečaj nad imovinom svih fizičkih osoba, već je uvedena mogućnost vođenja stečajnog postupka samo nad imovinom trgovca pojedinca i obrtnika. Naime, ocijenjeno je da u Republici Hrvatskoj još nisu sazreli uvjeti za uvođenje posebne vrste stečajnog postupka za sve fizičke osobe.

Zakonodavstvo europskog pravnog prostora rukovodeći se poštivanjem jednog od temeljnih pravnih načela "pacta sunt servanda" također nije uređivalo pitanje stečaja potrošača i to sve do kraja 80-ih i tijekom 90-ih godina prošlog stoljeća kada je porastao broj insolventnih građana što je povezano s razvojem kreditne industrije što je posljedično nametnulo potrebu pravnog reguliranja stečaja potrošača. Posebna pravila o stečaju potrošača Danska je usvojila 1984., Francuska 1989., Austrija 1995., a Njemačka 1999. godine.

Razlozi za uvođenje instituta osobnog bankrota u hrvatski pravni sustav su: pravna zaštita vjerovnika pri čemu treba poštivati načelo ravnopravnog namirenja vjerovnika i pravna zaštita dužnika - potrošača kao slabije strana u poslovnom odnosu koja zaslužuje primjerenu zaštitu (osigurati poštivanje ljudskog dostojanstva potrošača, reprogramiranje dugova, oslobađanje od dijela dugova ili oprost).

II OCJENA POSTOJEĆEG STANJA

Stečajni zakon („Narodne novine“ broj 44/96, 29/99, 129/00, 123/03, 82/06, 116/10) stupio je na snagu 1. siječnja 1997., a od stupanja na snagu izmijenjen je i dopunjen pet puta – Zakonom o izmjenama i dopunama Stečajnog zakona („Narodne novine“ broj 29/99), Zakonom o izmjenama i dopunama Stečajnog zakona („Narodne novine“ broj 129/00), Zakonom o izmjenama i dopunama Stečajnog zakona („Narodne novine“ broj 123/03, Zakonom o izmjenama i dopunama Stečajnog zakona („Narodne novine“ broj 82/06) i Zakonom o dopunama Stečajnog zakona („Narodne novine“ broj 116/10).

Stečajnim zakonom propisani su uvjeti za otvaranje stečajnog postupka, stečajni postupak, pravne posljedice otvaranja i provedbe stečajnog postupka, stečajni plan i osobna uprava. Navedena pravila u većem su dijelu jednaka za sve stečajne dužnike. Pored navedenog, Stečajni zakon sadrži i pravila koja se odnose samo na stečajne postupke nad imovinom dužnika fizičke osobe (dakle, nad imovinom spomenute dvije kategorije fizičkih osoba: trgovcem pojedincem i obrtnikom). Stečajnim zakonom propisana je mogućnost postizanja suglasnosti vjerovnika s dužnikom već u ranoj fazi postupka. Također je propisana mogućnost uređenja odnosa kroz prihvaćanje i provedbu stečajnog plana sa ili bez likvidacije, i u konačnici propisano je i oslobođenje dužnika od preostalih obveza nakon zaključenja stečajnog postupka.

Stečajni zakon tako za dužnike pojedince, kada stečajni sudac rješenjem o otvaranju stečajnog postupka ovlasti dužnika da sam upravlja i raspolaže stečajnom masom pod nadzorom stečajnog povjerenika (osobna uprava), osigurava dužniku pojedincu pravo da za sebe i osobe koje je po zakonu dužan uzdržavati dobiva iz stečajne mase sredstva koje će njemu i osobama koje je dužan uzdržavati omogućiti, s obzirom na njegove dotadašnje životne prilike, skroman način života.

Dužnik pojedinac se može i osloboditi od preostalih obveza ako uz prijedlog priloži izjavu da svoje založive tražbine iz radnog odnosa ili druge odgovarajuće tekuće tražbine ustupa za vrijeme od sedam godina nakon zaključenja stečajnog postupka povjereniku kojeg će odrediti stečajni sudac. Za povjerenika se može predložiti fizička osoba koja će biti podobna s obzirom na okolnosti konkretnog slučaja. On je dužan iznose koje primi na osnovu ustupa kao i ostale isplate u korist dužnika ili treće osobe držati odvojeno od svoje imovine te ih jednom godišnje podijeliti stečajnim vjerovnicima na osnovi završnog popisa. Nakon četiri godine od zaključenja stečajnog postupka povjerenik je dužan dužniku predati 10%, nakon pet godina 15%, a nakon 6 godina 20% od iznosa koje primi na temelju ustupa ili od drugih preuzetih plaćanja. Dužnik je dužan tijekom ustupa baviti se primjerenim zanimanjem ili potruditi se da nađe primjereni zanimanje te ga ne smije odbiti, zatim dužan je predati povjereniku polovicu vrijednosti imovine koju stekne nasljeđivanjem ili s obzirom na buduće pravo nasljeđivanja, prijaviti svaku promjenu stanovanja ili mjesta zaposlenja, ne smije zatajiti nijedan iznos obuhvaćen izjavom o ustupu ni imovini stečenu nasljeđivanjem te dati sudu i povjereniku obavijest o svojem zaposlenju ili nastojanjima da ga nađe kao i o svojim primanjima, kao i plaćanja radi namirenja obavljati samo povjereniku te ne smije nijednom stečajnom vjerovniku dati posebnu prednost. Nakon što protekne razdoblje ustupa od sedam godina, stečajni sudac nakon što sasluša stečajne vjerovnike, povjerenika i dužnika, donosi rješenje o oslobađanju dužnika od preostalih obveza.

Od početka primjene Stečajnog zakona pokrenuto je svega nekoliko desetaka stečajnih postupaka nad imovinom dužnika pojedinca (trgovca pojedinca i obrtnika).

S druge strane, potrebu pravnog reguliranja stečaja potrošača u Republici Hrvatskoj javlja se kao nužnost zbog sve većeg broja građana koji su kreditno zaduženi kao i građana kojima prijete insolventnost. Navedeno proizlazi i iz podataka Državnog zavoda za statistiku objavljeni u Statističkom ljetopisu 2009. iz kojih slijedi da su potraživanja banaka od stanovništva iznosila u: prosincu 2003. - 55.001,4 milijuna kuna, prosincu 2004. -

65.276,7 milijuna kuna, prosincu 2005 - 78.555,7 milijuna kuna, prosincu 2006. - 95.689,3 milijuna kuna, prosincu 2007 - 112.924,9 milijuna kuna, a u prosincu 2008. - 126.551,4 milijuna kuna. Dakle, potraživanja banaka od stanovništva u razdoblju od svega 5 godina porasla su za više od 230%, s trendom daljnjeg rasta.

III CILJEVI ZBOG KOJIH SE UVODI INSTITUT OSOBNOG BANKROTA

Opći cilj zbog kojeg je potrebno uvesti institut osobnog bankrota jest razviti sustav koji će rezultirati stvaranjem uvjeta građanima-potrošačima za reprogramiranje njihovih obveza ili novi početak, a vjerovnicima mogućnost ravnomjernog namirenja svojih tražbina.

U okviru općeg cilja posebni ciljevi su:

- stvaranje uvjeta da se kroz neformalne (neinstitucionalne) i formalne (institucionalne – sudske) okvire postigne dogovor između vjerovnika i dužnika oko restrukturiranja postojećih potraživanja
- stvaranje uvjeta za odgovorno i ekonomski racionalnom ponašanje
- rasterećenje sustava od bezuspješnih i višestrukih ovršnih postupaka.

IV ZAKON O OSOBNOM BANKROTU

Prateći zadane ciljeve Zakonom o osobnom bankrotu u Republici Hrvatskoj stvorit će se uvjeti za konsolidaciju prezaduženih građana i njihov novi i odgovorni početak (druga šansa).

Uvođenje instituta osobnog bankrota podrazumijeva izradu, regulatornog i organizacijskog okvira kojim će se urediti pitanja potrošača – osoba na koje se zakon odnosi, uvjeta pod kojim se može proglasiti osobni bankrot, nadležnosti neformalnih (neinstitucionalnih) i formalnih (institucionalnih – sudskih) tijela, postupak provedbe osobnog bankrota, prava i obveze potrošača za vrijeme trajanja osobnog bankrota i razdoblja kušnje, prava i obveze povjerenika koji nadzire dužnika u razdoblju kušnje, ustrojstvo i vođenje registra potrošača nad čijom imovinom se provodi stečajni postupak, poticanje savjetovanja i edukaciju svih građana o odgovornom i ekonomski racionalnom ponašanju.

a) Subjekti na koje se zakon odnosi

Osobni bankrot može se provesti nad imovinom fizičkih osoba, a koje nisu u stanju samostalno i razumnim rokovima ispunjavati svoje dospjele novčane obveze te čija imovina u odnosu na postojeće obveze je takva da se osnovano može zaključiti da dužnik neće moći ispuniti svoje obveze ni u višegodišnjem razdoblju.

b) Institucije koje provode osobni bankrot

Zakon će regulirati mogućnost konsolidacije dužnika kroz neformalna (neinstitucionalna – komore, savjetovališta, centre za mirenje) i formalna (institucionalna – sudska) tijela pred kojima će vjerovnici i dužnici moći postići dogovor oko restrukturiranja postojećih dužnikovih obveza.

Osobni bankrot koji će se provoditi pred formalnim tijelima (sudovima) imat će i za dužnika i za vjerovnike najskuplje i najozbiljnije posljedice, čime se potiče stranke na sporazumno i obzirno rješavanje njihovih sporova.

c) Postupak

Postupak za pokretanje stečaja nad imovinom pojedinca (osobni bankrot) pokreće se na prijedlog vjerovnika ili stečajnog dužnika. Prijedlog se podnosi nadležnom sudu koji ispituje postoje li uvjeti za pokretanje postupka te poziva stranke da imenuju povjerenika. Ako stranke ne mogu sporazumno izabrati povjerenika sud ga izbire po službenoj dužnosti s liste registriranih izmiritelja, odvjetnika, sudskih vještaka, javnih bilježnika ili javnih izvršitelja. Imenovani povjerenik preuzima obvezu uputiti stranke na neko od neformalnih tijela pred kojim bi stranke mogle postići dogovor oko restrukturiranja postojećih dužnikovih obveza.

Ako stranke ne upisuju postići dogovor pred nekim od neformalnih tijela nadležnih za provođenje postupka osobnog bankrota u roku od 3 do 6 mjeseci, povjerenik mora izraditi i podnijeti sudu potpunu listu dužnikovih vjerovnika i obveza prema tim vjerovnicima te listu sa svojim prijedlogom načina na koji se osobni bankrot može dovršiti. Na temelju te liste i saslušanja vjerovnika, povjerenika i dužnika nadležni sud odlučuje da li se postupak obustavlja ili se nastavlja donošenjem stečajnog plana, osobne uprave ili otpusta duga (dakle, analogno stečajnom postupku za nepotrošače).

d) Prava i obveze potrošača u stečaju

Zakon će propisati pravne posljedice otvaranja stečaja nad imovinom potrošača za vrijeme trajanja postupka i razdoblja kušnje.

e) Prava i obveze povjerenika

Zakon će propisati prava i obveze povjerenika, pravo na nagradu i naknadu troškova, osiguranje od odgovornosti, te nadzor nad njegovim radom.

f) Registar potrošača u stečaju

Zakon će odrediti tijelo za vođenje registra o potrošačima u stečaju radi njihove evidencije i kontrole s obzirom na to da nakon jednog zaključenog stečajnog postupka nad imovinom istog potrošača se neće moći povesti novi stečajni postupak u sljedećih 10 godina.

Podzakonskim propisom regulirat će se način vođenja registra.

g) Savjetovanja i edukacije

Zakon će poticati organiziranje savjetovanja i tečajeva čiji cilj je priprema potrošača nad čijom imovinom je otvoren stečaj na racionalnu potrošnju i preuzimanje obveza, kao i educiranje svih druge građane kako bi izbjegli nepotrebno prezaduživanje.

V MJERE I AKTIVNOSTI

Uvođenje osobnog bankrota u Republici Hrvatskoj zahtijeva provedbu niz mjera i aktivnosti kako bi se novi sustav mogao primijeniti.

a) pravni okvir

Pristupit će se izradi Zakona o osobnom bankrotu kao temeljnom zakonodavnog okviru.

Osim Zakona o osobnom bankrotu donijet će se potrebni podzakonski propisi za njegovu provedbu.

b) izobrazba

Definirat će se plan i program obvezne izobrazbe za tijela pred kojima se provodi postupka osobnog bankrota, povjerenike i stečajne dužnike.

c) informiranje javnosti

Izradit će se informativni materijal (leci, brošure, plakati) za distribuiranje. Osmislit će se i u javnosti provesti kampanja promidžbe putem medija (tv, radio, tiskovine). Izradit će se i provesti plan i program održavanja okruglih stolova, tiskovnih konferencija, prezentacija.

VI VREMENSKI OKVIR

Nacrt zakonskog okvira ostvarit će se do kraja 2011. godine.